

MARIA DE NAZARET , EN LA FE I EN LA HISTORIA DE L'ESGLÉSIA

(Joan Esquerda Bifet)

Presentació

Nosaltres, els cristians, quan diem “Maria de Nazaret” volem dir “la Mare de Jesús”, però amb la particularitat de que es tracta de la seva vida senzilla i ordinària, sempre “materna”, viscuda al poblet de Nazaret i sempre acompanyant el seu Fill, a qui anomenaven “Jesús de Nazaret” també en el Calvari, on el títol posat a la creu era escrit en hebreu, grec i llatí.

Avui i aquí, hi afegim “*Maria de Nazaret, en la fe i en la història de l'Església*”. És una història materna que dura ja des de fa quasi dos mil anys, però que té una aplicació especial a la nostra “terra ferma”. Fa 150 anys que “Maria de Nazaret”, que sempre ens ha acompanyat, ara ens acompanya amb un títol molt sensible per a nosaltres: “*La Verge Blanca de l'Acadèmia*”.

Cent cinquanta anys vol dir que Ella ens porta en el seu Cor matern, no solament perquè el fundador de l'Acadèmia va posar en el seu cor de plata la llista dels primers devots, sinó perquè Ella ens porta a tots en el seu si de “Mare de Jesús”, que és “el primogènit entre molts germans” (Rm 8,29), como diu St. Pau. I així Maria compleix l'encàrrec de Jesús: “Heus aquí el teu fill”. L'únic fill de la Verge Maria és Jesús que ara viu en nosaltres.

La fundació de l'Acadèmia Mariana (per Mn. Josep Mª Escolà i Cugat), com a monument a l'Immaculada Concepció, va ser el dia 12 d'octubre de 1862 (el mateix any de la fundació de les Missioneres Esclaves del Cor de Maria, fundades per la Venerable Mare Esperança González Puig). L'imatge de la Verge Blanca amb el cor de plata a la ma, és de l'any 1866. El santuari es començà l'any 1869 i es beneí l'any 1871.¹

Cent cinquanta anys són també històries de moltes mares, les nostres, que ens han portat en el cor, com Ella i també encomanant-se a Ella, mentre ens

¹ J.B.ALTISSENT JOVÉ, *La Pontificia y Real Academia Bibliográfico.Mariana de Lérida* (Lérida, 1955); J. CURCÓ PUEYO, *L'Acadèmia Maria i la Verge Blanca, Patrona de Lleida: Arrels Cristianes*, IV, 359-414; J. ESQUERDA BIFET, *La aportación de la Pontificia y Real Academia Bibliográfico - Mariana de Lérida (1862ss) al culto y devoción de la Santísima Virgen*: Estudios Marianos 53 (1988) 85-98; també en *Anthologica Annua* 35 (1988) 579-595, y *De cultu mariano saeculis XIX-XX*, Romae, PAMI 1991, V, 501-518.

educaven i acompanyaven. Tots tenim *records d'infància* que moltes vegades estan relacionats amb la Verge, la Mare de Jesús i nostra.

Ella és present en els nostres records d' infància... El nostre màrtir, Beat Francesc Castelló, tenia 15 anys quan va morir la seva mare Teresa, que era vídua amb els tres fills. Francesc va tenir l'iniciativa de fer ensems una consagració a la Mare de Déu, dient: “La mare ens ha deixat, però Maria, la Mare del cel, sempre estarà amb nosaltres”. Potser també nosaltres tenim una experiència semblant. Les nostres mares ens encomanaren a ella.

“Nazaret” vol dir quasi 30 anys de vida “ordinària” de qui era, ensems, la Mare de Déu, la “plena de gràcia”, la Verge del “sí” (el de Jesús i el seu) que va canviar la història de la humanitat.²

Avui es valora molt tot el que sigui art i també els descobriments arqueològics, com a petjades quasi vives de la nostra història passada, moltes vegades també de vida familiar. Cal pensar només en la nostra ciutat, amb els seus museus i amb les troballes històriques que volen refer una història que no es repeteix. Seria molt alligonador passar-se unes hores al museu diocesà i comarcal de Lleida i contemplar el rostre de tantes imatges de la Mare de Déu. Però nosaltres ara i aquí en tenim prou contemplant el rostre de la Verge Blanca, que reflecteix la nostra història més propera. Són imatges que reflecteixen la vida del nostre poble.³

En el rostre de la Verge, a més de la seva pròpia història i de la nostra, podem veure el reflex de la realitat del Crist, el seu Fill. Ella és “model de la fe viscuda”, como deia Joan Pau II (*Tertio Millennio Adveniente* n. 43), i també el resum de la nostra fe en el Crist: Déu fet home, Salvador.

² Fa quasi un segle es varen publicar fotografies sobre la vida ordinària a Palestina, de persones que vestien y vivien com fa dos mil anys: la font de Nazaret, la mare amb el seu filllet pastant la farina, un bressol, l'interior d'una casa, un carrer, una família viatjant amb una somereta, etc. Cfr. F. M. WILLAM, *Vida de María, la Madre de Jesús* (Barcelona, Herder, 1956) (les fotografies, amb blanc i negre, són del inici del segle XX).

³ Cfr. *Arrels cristianes, Presència i significació del cristianisme en la història de la societat de Lleida* (Pagés Editors i Bisbat de Lleida, 2007-2009), vol.IV (Lleida mariana, temples, ermites, imatges, Instituciones d'educació, etc.).

Així doncs, volem reflexionar durant uns moments sobre la nostra fe “mariana”, sense deixar de contemplar el rostre de la nostra Verge Blanca, sobre el tema: *Maria de Nazaret , en la fe i en la historia de l'Església*.

Volem aprendre a creure amb Ella (i viure la relació materna d'Ella) y com Ella (model de la fe en Crist Ressuscitat): Jesús ens l'ha donat com a mare, tal com es, “benaurada” perquè “ha cregut” (cfr. Lc 1,45; Jn 20).

Ella és memòria vivent de la presència de Crist Ressuscitat en el món. Fent memòria dels nostres 150 anys de la “Verge Blanca”, trobem una garantia per afrontar el futur amb esperança.

Esmentar els detalls culturals i sociològics de la nostra història, seria infructuós sense la perspectiva de l'amor de Déu com a projecte inserit en la nostra història humana. L'actuar de Déu en la Mare de Jesús és per al bé de tota la humanitat, és una història salvífica.⁴

Maria de Nazaret en la fe de l'Església, significa: *fe professada, fe celebrada, fe viscuda, fe pregada*. És la fe expressada en el “catecisme vivent” de l'Oratori, on hi trobem Bíblia, litúrgia, magisteri, història, doctrina, pastoral, espiritualitat, cultura (pintures, imatges, vidrieres, frases doctrinals, etc.)⁵

I. FE PROFESSADA I ANUNCIADA

⁴ Podem fer una analogia amb la història de mil cinc cents anys a Santa Maria Major: columnes, mosaics que són catequesis i històrica; allí s'ha celebrat l'acció de gràcies per la beatificació del nostre màrtir Francesc Castelló (2001) i de la nova santa Carme Sallés (2012). Cfr. He publicat els trets més importants: *Santa María Mayor, itinerario mariano inculturado a través de una historia milenaria*: Scripta de Maria, serie II, n.V (2008) 215-256; *Santa Maria Maggiore*: Mariologia (Cinisello Balsamo, San Paolo, 2009) (Dizzionari San Paolo) pp.1042-1050.

⁵ Cfr. F. LARA PEINADO, *El Oratorio de la Pontificia y Real Academia Bibliográfico-Mariana de Lérida. Estudio histórico-artístico* (Lérida, Instituto Estudios Ilerdenses, 1978). Alguns han volgut qualificar-la de nostra Capella Sixtina i de “catecisme vivent”. L'invitació textual que es troba a les escales (“escalera imperial”), que condueix des del vestíbul a l'Oratori; sis àngels amb aquestes targetes: *Sube y calla – Salúdala con respeto – Pide y confía – Es la mejor Madre – (antes de salir) Volverás pronto – No la olvides*.

Ens troben en un santuari marià, testimoni d'un itinerari de fe de la comunitat cristiana durant un segle i mig. En aquest camí eclesial Maria s'ha fet present com a model i ajut. La comunitat eclesial, en el camí de la fe, se sent acompanyada per la presència materna i exemplar de Maria. La fe de la comunitat s'ha anat pastant amb contemplació i caritat, imitant l'actitud mariana de "meditar la Paraula en el cor" (cfr. Lc 2,19.51).

La nostra fe és continuació de la fe de Maria. La vivència de aquesta fe ens fa "fills en el Fill" (cfr. Efes 1,5; GS 22). Jesús ens la dóna tal com és i tal com ella ha obrat (amb tot el misteri de Crist que ella ha meditat en el seu cor). Ella fou l'únic testimoni de tots els misteris de la vida de Jesús.

La tradició cristiana recull i vol viure l'afirmació bíblica de Santa Elisabet: "Benaurada la qui ha cregut que es complirà tot allò que li ha estat dit de part del Senyor" (Lc 1,45). Diu el concili Vaticà II: "L'Església, reflexionant amorosament sobre Ella (la Verge Maria) i contemplant-la a la llum del Verb fet home, penetra més a fons amb gran reverència en l'altíssim misteri de l'encarnació i pren una semblança cada cop més acusada amb el seu Espòs" (LG 65).

L'ocasió de celebrar l'any 150 de la Verge Blanca de l'Acadèmia és també un fet de gràcia que cal reflexionar-lo a la llum de la nostra fe, que es recolza en la Paraula de Déu predicada pels Apòstols i recull el ressò de totes les Esglésies.⁶

L'Església creu amb Maria i com ella, perquè aprèn a llegir el misteri de Crist amb el cor obert a la Paraula de Déu. És sempre una fe centrada en el Crist: "Mare de l'esperança. Santa Maria, Mare de Déu, Mare nostra, ensenya'ns a creure, esperar i estimar amb tu. Indica'ns el camí cap al seu regne. Estrella del mar, brilla sobre nosaltres i guia'ns en el nostre camí" (Benet XVI, *Spe Salvi*, n.50).

Maria de Nazaret és ella mateixa, en la fe i en la historia de l'Església, perquè és la mateixa que descriu l'Evangeli: és "Maria", "esposa de Josep", "Verge", "la Mare de Jesús", "la Mare del meu Senyor"... Mare de "Jesús de Nazaret" que fou anomenat com "fill de Maria"...

⁶ Cal esmentar l'aportació de l'Acadèmia a fer conèixer no solament la doctrina del concili, sinó també la perspectiva de bellesa, mitjançant la poesia, la literatura, la pintura, etc. Avui es parla de mariologia "simbòlica" o de "via pulchritudinis" (camí de la bellesa).

Allò que Ella guardava en el seu cor (Lc 2,19.51) passà a l'evangelista Lluc (cfr. Lc 1,2) i a l'Església primitiva: “Amb fe, Maria va assaborir els fruits de la resurrecció de Jesús i, guardant tots els records en el seu cor (cf. Lc 2,19.51), els va transmetre als Dotze, reunits amb ella al Cenacle per a rebre l'Esperit Sant (cf. Ac 1,14; 2,1-4)” (*Porta Fidei* per l'any de la fe, n.13).

Els detalls de l'Evangelí són sempre nous i actuals: fan veure la realitat salvífica de Jesús dins de la nostra història. Els Sants Pares dels primers temps (Pares Apostòlics o subapostòlics del segle segon), Ignasi d'Antioquia, Justí, Ireneu, reflecteixen la mateixa fe explicada per Lluc i Joan, el deixeble estimat.

Probablement el primer text marià del Nou Testament és el de St. Pau en la carta als Gàlates, on se'ns parla de la “plenitud del temps”, quan “Déu va enviar el seu Fill nascut de la dona”(Ga 4,4). La filiació divina de Jesús es fa palesa en el seu naixement humà de la Verge Maria. Veurem el tema més endavant.

Els textos marians del Nou Testament són molt rics en contingut. Ella, Verge per obra de l'Esperit Sant, autèntica mare i associada a la salvació, és l'expressió de la realitat de Jesucrist, Déu fet home i Salvador.

El "Credo" apostòlic o "Símbol dels Apòstols" és considerat com una fórmula baptismal de l'Església de Roma, segons el testimoni de Sant Ambròs, amb un contingut que prové dels mateixos Apòstols.⁷

En el "Credo" apostòlic, com també en els símbols posteriors, el tema marià ocupa un lloc important: "Jesucrist fou concebut per obra i gràcia de l'Esperit Sant, nasqué de Maria Verge". En aquesta afirmació mariana, sura tota la fe en el Crist que és Déu, home i Salvador, que és l'essència del "kerigma" o primer anunci evangèlic. Si Jesús neix de Maria verge (per obra de l'Esperit), vol dir que és home i Fill de Déu per a redimir tots els homes.

La fe cristiana té unes expressions externes emprades a les cultures i en harmonia amb l'ensenyament de l'Escriptura i de la Tradició. La fe en el misteri

⁷ “És el símbol que guarda l'Església romana, la que fou seu de Pere, el primer dels Apòstols, i a la que ell portà la doctrina comuna” (Sant Ambròs, *Explanatio Symboli* 7: PL 17, 1158D).

de Maria s'expressarà doncs de moltes maneres: la fórmula del "Credo" apostòlic, la pregària eucarística (text d'Hipòlit, del segle III), pintures marianes (com la de les catacumbes de Priscila, del s. III), pregàries, etc., fins a arribar a la dedicació de la Basílica Liberiana a "Santa Maria" (any 432, com a conseqüència del concili d'Efès, on ja hi havia el temple dedicat a Maria). Des del segle cinquè, les manifestacions són ja molt conegudes.⁸

Però aquesta fe de l'Església de Roma era el ressò de tota l'Església universal ("catòlica"). Les lletres de Sant Ignasi, martiritzat a Roma (inici del segle II), són una expressió de la fe de tota l'Església en la divinitat i humanitat del Crist, nascut de Maria Verge.⁹

Aquestes petjades primerenques de la fe de l'Església de Roma (que són semblants a les de altres Esglésies), tenen un fonament bíblic molt clar: el "kerigma" o primer anunci de l'evangeli (Crist Déu, home, Salvador). Pere i Pau poden considerar-se els predicadors més qualificats d'aquest primer anunci.¹⁰

El "kerigma" o "primer anunci" de l'evangeli fet per la comunitat eclesial, comença el dia de la Pentecosta amb la predicació de Sant Pere: Jesús es el *Fill de Déu fet home* per la nostra *salvació*, mitjançant la seva mort i resurrecció. En ell s'acompleixen les esperances messiàniques i se'ns comunica l'Esperit Sant (cfr. Act 2,15-41). La predicació de Sant Pau té el mateix contingut (1Cor 15,3-5; Rom 1,1-4; Gal 4,4-7). "Pau, servent de Jesucrist, apòstol per vocació, escollit per a anunciar l'evangeli de Déu, que ja havia promès per mitjà dels seus profetes en les Escripures Santes, sobre el seu Fill, nascut del llinatge de David segons la carn, constituït Fill de Déu en poder, segons l'Esperit de santedat, des de la seva resurrecció d'entre els morts, Jesucrist Senyor nostre"... (Rom 1,1-4).

⁸ Cfr. H. GRAEF, María, *La Mariología y el culto mariano a través de la historia*, Barcelona, Herder 1968; H. HOLSTEIN, *Le développement du dogme marial: Maria*, Paris, Beauchesne 1961, VI, 241-293.

⁹ Sant Ignasi d'Antioquia parla dels "tres misteris frappants": "la virginitat de Maria, el seu part i la mort del Senyor" (*Ad Ephesios* 19,1). Crist, "nascut de Maria", és Fill de Déu i verdader home, que ha mort i ha ressuscitat per la nostra salvació (cfr. *Ad Trallianos* 9,1).

¹⁰ Resumeixo els trets principals: *María en el "kerigma" o primera evangelización misionera: Marianum* 42 (1980) 470-488.

En la doctrina de Sant Pau, "la dona" (Gal 4,4ss) és model de la maternitat de l'Església (Gal 4,26) i de la maternitat ministerial de l'apòstol (Gal 4,19). Tant la maternitat de Maria com la maternitat de l'Església i de l'apòstol, són instrument de filiació divina o nova vida en Crist sota l'acció de l'Esperit (Gal 4,4-7).

Els textos del Nou Testament volen fer palès el misteri del Crist, Fill de Déu, verdader home, redemptor per la seva mort i resurrecció, amb la força de l'Esperit. Els textos marians del Nou Testament i especialment dels evangelis sinòptics (Mateu, Marc, Lluc) i de Joan, contenen els mateixos elements bàsics del primer anunci:

- Crist, fill de David, verdader home, (nascut de Maria),
- Crist, Fill de Déu (concebut per obra de l'Esperit Sant en el sí de Maria),
- Crist, "Jesús", el Salvador, en qui s'acompleixen les promeses i profecies messiàniques (Maria és la mare verge de l'Emmanuel).¹¹

Així doncs, la figura de Maria, anunciada en els textos del Nou Testament, forma part del "kerigma" o "primer anunci" de la realitat integral del Crist: Fill de Déu (Maria Verge), home verdader (Maria mare), Salvador (Maria "la dona", "associada" a l'hora del Crist i figura de la comunitat creient; cfr. Gal 4,4; Jn 2,4; 19,25).

"La dona", de la que neix Jesús, Fill de Déu i germà nostre, és verge i mare per obra de l'Esperit Sant. El misteri pasqual del Crist, mort i ressuscitat, que l'Església anuncia a tots els pobles, es presenta, doncs, mitjançant una "transparència" mariana: "el gran senyal... la dona vestida de sol" (Apoc 12,1).

La fe de l'Església sobre Maria és la fe en el Misteri del Crist, nascut de Maria i que associa Maria a l'obra salvífica, com a figura de l'Església. Maria, testimoniada i anunciada per la fe de l'Església, fa palesa la realitat integral del Crist. El qui "salvarà el seu poble dels seus pecats" (Mt 1,21), nascut "del llinatge de David" (Rom 1,3; Mt 1,1) i "Fill de Déu" (Lc 1,35), és "nascut de

¹¹ He resumit el tema en: *Maria en la missió de l'Església*, Barcelona, Facultat de Teologia 1981, cap. III. Vegeu també: A. FEUILLET, *La Vierge Marie dans le Nouveau Testament*, en l'enciclopèdia "Maria", vol. I.

dona" (Gal 4,4), la "verge mare de l'Emmanuel" (Mt 1,23; Is 714) "per obra de l'Esperit Sant" (Mt 1,20).

Ès la fe en "la salvació (del Crist) preparada davant de tots els pobles" (Lc 2,30s); Is 42,6; 49,6). Maria forma part de l'epifania dolorosa i humil del misteri salvífic del Crist (Lc 2,35). La "humiliació" del Crist, que és home com nosaltres, fa palesa l' "exaltació" del Fill de Déu, ressuscitat, Salvador de tots (cfr. Fil 2,5-11).

La fidelitat de Maria al misteri de l'encarnació (Lc 1,38.45) la fa endinsar-se en l' humiliació del Crist, considerant-se "pobra" i salvada (Lc 1,48). Aquesta actitud mariana de fe és la figura (el Tipus) de la fe de l'Església: "els seus deixebles van creure en ell" (Jn 2,11). Quan l'Església segueix les indicacions de Jesús en la creu ("aquí tens la teva mare": Jn 19,27), es troba amb l'exemple de fe de Maria que invita a endinsar-se en la Paraula de Déu i en la fidelitat a l'Aliança segellada en el Crist ("feu tot allò que us digui": Jn 2,5; cfr. Ex 24,7). La Nova Aliança, que és per a tots els pobles, té les mateixes característiques fonamentals de l'Antiga Aliança segellada en el Sinaí. Déu té sempre l'iniciativa en la història de salvació, però vol la resposta lliure de l'home, és a dir, de Maria i de l'Església: "farem tot el que el Senyor ens dirà" (Ex 24,7); "es faci en mi segons la teva paraula" (Lc 1,38).¹²

Hem fet un resum de la fonamentació de la fe de l'Església catòlica envers Maria en els moments inicials de la predicació apostòlica (el "kerigma" o primer anunci). Aquesta mateixa fe, expressada en fòrmules, en pregàries, en celebracions, en imatges, en santuaris i en altres senyals, ha fet un camí llarg, de segles, sota l'acció de l'Esperit Sant que il·lumina cada cop més el contingut infinit de la Paraula de Déu. Explicar ara com s'ha fet aquest camí de fe, fins a arribar a les formulacions actuals, seria molt llarg. Altres ho han fet de manera resumida i també analítica i minuciosa.

Avui resulta fàcil i fins i tot engrescador trobar i llegir els documents eclesials que recullen la fe mariana amb una certa amplitud. És la primera vegada en la història que l'Església publica documents marians complets, on es pot trobar

¹² Cfr.A. FEUILLET, *Jésus et sa Mère, d'après les récits lucaniens de l'enfance et d'après Saint Jean*, Paris, Gabalda 1974; R. LAURENTIN, *Structure et théologie de Luc I-II*, Paris 1957. Especialment sobre Sant Mateu: I. GOMÀ, *El evangelio según San Mateo*, Madrid, Edic. Marova 1976, vol. I, I (Evangeli de l'Infància); S. PIÉ, *Per a llegir l'evangeli de Mateu*, Barcelona, Facultat de Teologia 1977.

tota la doctrina de la fe sobre la Mare de Déu. Em refereixo al concili Vaticà II (*Lumen Gentium* cap. VIII) (1964), l'exhortació apostòlica *Marialis cultus* de Pau VI (1974), l'encíclica *Redemptoris Mater* de Joan Pau II (1987) i el *Catecisme de l'Església Catòlica* (1992). Quatre pinzellades lluminoses i cada una d'elles relativament completa, que ens descriuen la figura de la Mare de Déu amb fonament bíblic, patristic, litúrgic, magisterial, teològic, vivencial... La dificultat consisteix en resumir amb poques paraules el contingut d'aquests documents. Ho intentarem.

El contingut marià del concili Vaticà II es troba principalment en la *Lumen Gentium* cap. VIII (LG). És un document extraordinari que sintetitza tota la doctrina mariana en poques pàgines, presentant a Maria en relació al misteri del Crist i de l'Església. El resum de la doctrina bíblica es presenta sota aquest títol: "el paper de la Verge Maria en l'economia de la salvació". El resum doctrinal continua en un altre apartat que es titula: "la Verge Maria i l'Església". A la fi, se'ns dóna un resum del significat del culte i de la devoció mariana.

La doctrina mariana del concili és la mateixa d'abans en quant als títols ja coneguts, però amb unes dimensions o perspectives que obren nous camins tant a la reflexió teològica com a la espiritualitat o devoció i culte. És una doctrina amb perspectives molt lluminoses:

- *bíblica i salvífica* (a la llum de la Paraula de Déu i de la història de salvació, en el misteri del Crist),
- *eclesial i escatològica* (Maria és "signe d'esperança certa", figura de l'església verge i mare, pelegrina vers la trobada definitiva amb el Crist).

La relació de Maria amb el misteri del Crist i de l'Església il·luminen molts punts doctrinals: tot el que té Maria és fruit de la redempció ("redimida d'una manera més sublim": LG 53); la seva col·laboració (mitjanceria, intercessió) és participació en l'única mediació del Crist (LG 62); l'Església contemplant Maria s'endinsa més profundament en el misteri del Crist i coneix millor el propi misteri eclesial (LG 65).

Si la doctrina eclesial del Vaticà II es pot resumir en la paraula "sagrament", és a dir, transparència i instrument del Crist, llavors s'entén millor el lloc de la doctrina mariana dins del document principal (la *Lumen Gentium*). Precisament el capítol marià del concili, després de citar el text paulí de Gal 4,4 (que nosaltres hem vist abans) i l'article marià del "Credo", fa referència a la realitat

de l'Església com a expressió del Crist i comunió de creients: "aquest misteri diví de salvació se'ns revela i va prolongant-se en l'Església... els creients cal que venerin la memòria primerament de la gloriosa sempre Verge Maria, Mare de Déu i del nostre Senyor Jesucrist" (LG 52).¹³

L'encíclica *Redemptoris Mater* (RMa) de Joan Pau II (1987), amb ocasió de l'any marià presenta un dinamisme especial de la doctrina mariana: la presència activa i materna de Maria. El document sintetitza la doctrina mariana en relació al misteri del Crist i al misteri de l'Església pelegrina. La mediació de Maria queda més explicada en relació amb l'única mediació del Crist i com acció materna de Maria: "la mediació de Maria està íntimament unida a la seva maternitat i posseeix un caràcter específicament matern" (RMa 38).

L'encíclica mariana de Joan Pau II, potser més que el concili Vaticà II i l'exhortació de Pau VI, subratlla la importància de dues línies molt apreciades de les esglésies orientals i de la reforma, és a dir, la fidelitat a la Paraula de Déu i a l'acció de l'Esperit Sant. Però es pot dir que el document subratlla especialment l'aspecte relacional. Rebre a Maria com a mare vol dir viure en "comunió de vida" amb ella, acceptant l'encàrrec o do de Jesús, que urgeix a una "relació personal" mútua (RMa 45). Aquesta relació personal amb Maria Mare esdevindrà imitació de "la seva obertura total a la persona del Crist, a tota la seva obra i missió" (RMa 39). *La fe de Maria*, que era també fosca com la nostra (RMa 17), és el model de la fe de l'Església. Maria fa amb l'Església el mateix "*itinerari de fe*" (RMa 2,27,48-49). En Maria, l'Església aprèn que "creure vol dir lliurar-se a la veritat mateixa de la Paraula de Déu viu, tot sabent i reconeixent humilment 'que en són d'insondables els seus designis i d'inescrutables els seus camins!' (Rom 11,33)" (RMa 14).¹⁴

¹³ La doctrina mariana del Vaticà II fonamenta el contingut principal dels altres documents posteriors: *Marialis cultus*, *Redemptoris Mater*, *Catecisme de l'Església Catòlica*. Hi han molts comentaris a la doctrina mariana conciliar. En cito només alguns: *Enciclopedia mariana postconciliar*, Madrid, Cocusa 1975; J. ESOUERDA BIFET, *La Virgen del Vaticano II*, Bilbao, Desclée 1966; R. LAURENTIN, *La Vierge au Concile*, Paris, Lethielleux 1965; M. LLAMERA, J. A. DE ALDAMA, *La Santísima Virgen y la Iglesia*, in: *Comentarios a la constitución sobre la Iglesia*, Madrid, BAC 1966, 924-1084.

¹⁴ Cfr. *Redemptoris Mater, contenuti e prospettive dottrinali e pastorali, Atti del convegno di studio...*, Roma, Pont. Accademia Internazionale.

El *Catecisme de l'Església Catòlica* (CEC) (1992) recull tot el contingut bíblic i tradicional de la fe de l'Església envers Maria. L'índex de matèries i de noms fa palesa una gran riquesa documental de vint segles. El Catecisme reflecteix una història de gràcia que recull els continguts bíblics, patristics, magisterials, litúrgics, vivencials, teològics dels segles passats. Com es pot suposar, aquests elements es prenen també en el context dels documents conciliars i postconciliars que es citen profusament.

En el Catecisme, hom podrà trobar clarament i sintètica la fe de l'Església catòlica referent a la doctrina mariana i també al culte i devoció. Els títols o veritats marianes es troben principalment on explica el "Credo" ("concebut per obra de l'Esperit Sant, nasqué de Maria Verge") (primera part del Catecisme). La praxis cultural i devocional es troba on parla de la pregària (quarta part del Catecisme).

La novetat mariana del Catecisme es troba en el fet de distribuir la matèria principalment en tres vessants:

- *Maria en el misteri del Crist*: nn.484-511 (tots els títols marians es presenten en relació amb el Crist, el Verb Encarnat, Redemptor).
- *Maria en el misteri de l'Esperit Sant*: nn.721-726 (santedat de Maria com a fruit de la redempció i do de l'Esperit, model de la santedat eclesial).
- *Maria en el misteri de l'Església*: nn.963-975 (Tipus o figura de l'Església com a Verge i Mare, en el camí històric i escatològic).

El tema marià es troba també distribuït en les quatre parts del Catecisme. La referència a Maria es fa espontàniament. Cal reconèixer que la tercera part (la dels manaments) és la més pobra de contingut marià, potser perquè el tema ja s'ha tractat abans, en relació amb l'Esperit Sant (santedat de Maria). Així, doncs, l'Església mira a Maria quan afirma la fe (primera part), celebra el misteri pasqual (segona part), viu la vida cristiana (tercera part) i prega (quarta part).¹⁵

¹⁵ *La professió de fe* (primera part del CEC): figures bíbliques (64), fe i característiques (144-149, 165), model de fe (273), Nova Eva (410-411), relació amb Jesús en l'encarnació (435, 437, 452, 456), Mare de Déu (466-470), altres títols marians en relació amb la maternitat divina (predestinada, Immaculada, Verge: 484-511), infància de Jesús (522-564, 583), relació amb l'Esperit Sant (695-697, 717, 721-726), relació de maternitat i de exemplaritat amb l'Església, Assumpta, mitjancera (773, 829, 963-972), culte (971), mort cristiana i vida eterna (1014, 1020--1024).

Un esquema temàtic més general del CEC podria ser el següent: Maria, la *creient*: 144, 148-149, 273, 494. Maria, la *predestinada*: 488-489. Maria en el *Misteri del Crist*: 484-511 (964-65: associada). Maria en el *Misteri de l'Esperit Sant*: 721-726. Maria en el *Misteri de l'Església*: 963-975. Maria en la *pregària cristiana*: amb Jesús: 2599, 2605; oració de Maria: 2617-2619, 2622; oració a Maria: 2673-2679. Un exemple concret de la fe mariana de l'Església, segons el Catecisme, el trobem on parla de la pregària mariana eclesial, sempre guiada per l'Esperit Sant per a unir-nos amb el Crist i construir la comunió (n. 2673); la pregària cristiana a Maria i amb Maria fa endinsar en el misteri de la comunitat trinitària i eclesial.¹⁶

II. FE CELEBRADA

La nostra fe mariana és sempre centrada en el misteri pasqual de Crist, celebrat durant l'any litúrgic i especialment en els sacraments i en l'Eucaristia. “L'Església veu en Maria, «Dona eucarística», com l'ha anomenada Joan Pau II, la seva icona més reeixida, i la contempla com a model insubstituïble de vida eucarística” (Benet XVI, *Sacramentum Caritatis*, n.96)

L'exhortació apostòlica *Marialis cultus* (MC) de Pau VI (1974) presenta el tema marià en relació amb la litúrgia com a celebració del misteri pasqual. Maria és model de l'Església en l'associació a Crist Redemptor.

Aquesta dimensió litúrgica de la doctrina mariana farà descobrir les línies d'un renovament del culte i devoció mariana que cal que sigui més trinitària, cristològica, pneumatològica i eclesial, i per tant amb una orientació més bíblica, litúrgica, ecumènica i antropològica. Els actes devocionals que el Papa esmenta (com el rosari o l'àngelus) portaran cap a la celebració litúrgica i

¹⁶ En els manuals actuals de mariologia es presenta una bona síntesi de doctrina mariana, aprofitant els documents conciliars i postconciliars. Allí es pot trobar la fonamentació bíblica i tradicional de cada títol, i fins i tot les implicacions amb altres tractats teològics. He recollit bibliografia actual en: *Espiritualidad Mariana. María en el corazón de la Iglesia* (Valencia, EDICEP, 2009). Vegeu també: A. Mª CALERO, *María en el misterio de Cristo y de la Iglesia*, Madrid, Edit. CCS 1990; J. ESQUERDA BIFET, *Maria en la misión de l'Església*, Barcelona, Facultat de Teologia 1981; C.I. GONZÁLEZ, *María, Evangelizada y Evangelizadora*, Bogotá, CELAM 1988; A. MARTÍNEZ SIERRA, *María, Madre del Señor*, Madrid, Inst. Teol. Dist. 1986; C. POZO, *María en la obra de salvación*, Madrid, BAC 1974; S. VERGÈS, *María en el misterio de Cristo*, Salamanca, Sígueme 1972.

especialment eucarística. Maria és "Mestra de vida espiritual" (MC 21). El "sí" ("fiat") de Maria és un programa de vida cristiana, com a fidelitat a la Paraula de Déu i a l'acció de l'Esperit Sant. "Amb el 'fiat' de l'humil serventa del Senyor, l'humanitat comença el seu retorn cap a Déu" (MC 28).¹⁷

La fe és un do de Déu que s'expressa en una actitud relacional envers el Crist: la seva persona, el seu missatge... És doncs una adhesió personal al Crist. No es pot reduir només a saber uns conceptes, sinó que comporta una vivència que compromet tota la persona. En la introducció del capítol marià de la *Lumen Gentium*, el concili Vaticà II diu que té el propòsit de "projectar llum, sia entorn del paper de la Verge Maria en el misteri del Verb encarnat i del Cos Místic, sia entorn dels deures dels homes redimits envers Ella, la Mare del Crist i la Mare del homes, dels creients especialment" (LG 53). És una línia devocional i cultural.

El *culte cristià* és sempre la celebració del misteri pasqual de la mort i resurrecció del Crist. La *dimensió mariana del culte cristià* vol dir que l'Església "venera amb un amor particular la benaurada Mare de Déu, Maria, que està unida amb lligam indissoluble a l'obra salvadora del seu Fill; admira i exalta en ella el fruit més excel·lent de la redempció, i contempla amb goig com en una figura puríssima, el que tota ella desitja i espera ésser" (Const. Lit. SC 103).

La paraula "devoció" és una actitud personal (durant el culte o fora del culte) que es concreta en "entrega" als plans de Déu en el Crist, "com Maria i amb Maria" (RMi 92): imitació, invocació, vivència de la seva acció i presència materna... És doncs una actitud relacional que té molts aspectes, tots els quals porten a "la unió immediata dels creients amb el Crist" (LG 60). Es vol tenir els mateixos "sentiments" del Crist envers Maria (cfr. Fil 2,5).

Aquesta devoció es podrà expressar en signes concrets adients a la cultura dels pobles ("inculturació"), a la psicologia de les persones i, sobre tot, als carismes de l'Esperit comunicats a les Esglésies: pregàries, imatges, celebracions, santuaris...

¹⁷ Cfr. *Culto y piedad mariana hoy, la exhortación "Marialis Cultus"*: Estudios Marianos 43 (1978). La celebració del misteri cristià es resumeix en la segona part del CEC: culte en general (nn. 971), litúrgia celestial (1138), imatges (1161), any litúrgic (1172, 1187, 1195), relació amb l'Eucaristia (1370, 1419, 2837), etc.

Importa però que tant les actituds personals com les expressions concretes tinguin el *dinamisme de les dimensions fonamentals cristianes*: trinitària i salvífica, cristològica, pneumatològica, eclesiològica... El punt concret de garantia és la fidelitat a la Paraula i a l'acció de l'Esperit Sant, l'orientació vers l'Eucaristia, la comunió eclesial en la caritat.¹⁸

La línia celebrativa i vivencial de la doctrina mariana (culte i devoció), seguint els continguts dels documents conciliars i postconciliars, es podria concretar així:

- *Conèixer-la*: profunditzar el misteri del Crist, nascut de Maria i que l'ha fet participar especialment en l'obra i en el fruit de la redempció (LG 65).

- *Estimar-la*: tenir "afecte filial" (LG 53) que es demostrï en la joia pel que Déu ha fet en ella, i que es concreti en donació (com ella i amb ella) als plans salvífics de Déu.

- *Imitar-la*: especialment en la fidelitat contemplativa i de la Paraula i en la fidelitat generosa a l'acció de l'Esperit (LG 64-67).

- *Invocar-la*: vivint la "comunió dels sants" i la pregària deguda per tots els germans segons l'ensenyament de Sant Pau; ens unim a la seva pregària per agrair el que Déu ha fet en ella, i confiem les nostres pregàries a la seva intercessió ((LG 66; CEC 2673-2679).

- *Celebrar-la*: celebrem el fruit del *misteri pasqual del Crist* en les gràcies atorgades a Maria (SC 103). Es recorda i es fa present el misteri del Crist sota l'acció de l'Esperit per a construir la comunió eclesial on és amb una presència activa i materna, Maria.

La verdadera devoció a la Verge maria ens apropa més a Jesús: “La veritable devoció no consisteix ni en un afecte estèril i transitori ni en una certa vana credulitat, sió que procedeix d’una fe autèntica, per la qual som emmenats a reconèixer l’excel·lència de la Mare de Déu i incitats a un amor filial a la nostra Mare i a imitar-ne les virtuts” (*Lumen Gentium*, n.67).

¹⁸ Cfr. *Fundamentos teológicos de la piedad mariana*: Estudios Marianos 48 (1983); *Culto y piedad mariana hoy, la exhortación "Marialis Cultus"*: Estudios Marianos 43 (1978).

III. FE VISCUDA

La santedat és la fe viscuda fins a la “perfecció de la caritat” (LG 40, 45). Es concreta en la fidelitat a l’Esperit Sant, Esperit d’amor. L’Església, imitant aquesta fe vivent de Maria, esdevé transparent i portadora de Jesús , inserida en el món.

Maria en l’Església és “el seu més bell tipus i model en la fe i en l’amor” (LG 53). És la memòria viva de Jesús. Amb ella i com ella podem arribar a “convertir-nos en un signe viu de la presència de Crist ressuscitat en el món” (*Porta Fidei*, n.15).

L’Esperit Sant influí en l’acció materna i virginal de Maria: vers Jesús (tota ella pertanyia a Jesús) i vers nosaltres (dolor als peus de la creu). La família de Jesús Ressuscitat és la comunitat dels fidels que aprenen a mirar a cada ser humà com biografia del mateix Jesús.¹⁹

Els continguts fonamentals de la fe es desenvolupen amb un dinamisme vivencial que és *cristològic, pneumatològic, eclesiològic* de la fe cristiana en la seva vessant mariològica. Em sembla que unes línies ben donades sobre els títols marians en general, podrien ser com el marc d’una catedral, més enllà de cada pedra concreta.

Ja sabem quins són els títols concrets que la nostra fe veu en Maria: Mare de Déu i Mare nostra (o Mare de l’Església), Immaculada i tota santa, sempre Verge, associada al Crist únic Redemptor i únic Mitjancer (ella participa d’una manera especial d’aquesta mitjanceria), Assumpta en cos i ànima al cel i Reina, etc. Quin és el marc on es podrien emmarcar aquestes pedres precioses i incontestables en la nostra fe?

A) *Línia cristològica i salvífica*

¹⁹ *La vida cristiana* es resumeix en la tercera part de CEC: benaurances (1717), Església mare i mestra (2030), adorar solament Déu (2097), la santedat del nom de Déu cantada per Maria (2146).

Els Sants Pares, com Sant Ireneu (s. II), presentaven a Maria associada al Crist Redemptor com a "nova Eva" i "mare dels vivents"²⁰. El concili Vaticà II dóna molta importància a aquesta associació i unió de Maria amb el Crist: "mantingué fidelment la seva unió amb el Fill fins a la creu" (LG 58; cfr. LG 56).

Tots els títols marians recobren el seu autèntic esplendor a la llum del misteri del Crist. La *virginitat* (per obra de l'Esperit Sant) fa palesa la *divinitat del Crist* (perfecte Déu). La *maternitat* veritable ens fa veure la *humanitat* veritable del Crist (perfecte home). La seva "*associació*" i "*cooperació*" demostra *l'acció redemptora del Crist* que salva l'home mitjançant el mateix home, segons l'expressió patristica. La fe en Maria és un aprofundiment de la fe en Crist: verdader Déu, verdader home, Salvador o Redemptor únic. La *santedat* de Maria ("plena de gràcia", Immaculada) i la seva *glorificació* en cos i ànima transparenten la victòria de la mort i resurrecció del Crist sobre el pecat i la mort. Jesús es Déu, home, Salvador, "nascut de Maria Verge, per obra de l'Esperit Sant" (Credo).

La devoció mariana portarà doncs a "la unió immediata dels creients amb el Crist" (LG 60). En Maria celebrem el fruit del misteri pasqual del Crist. "Perquè Maria, per haver entrat íntimament en la història de la salvació, sintetitza i reflecteix en certa manera les veritats de la fe, quan és exaltada i venerada atrau els creients cap al seu Fill i el sacrifici d'aquest i cap a l'amor del Pare" (LG 65).

B) *Línia pneumatològica*

La redempció obrada pel Crist és sempre sota l'acció de l'Esperit Sant, que ens podrà comunicar gràcies a la seva mort i resurrecció. Maria esdevé verge-mare sota "l'ombra" o acció de l'Esperit (Mt 1,20; Lc 1,35). La unió de Maria amb el Crist té doncs aquest caire *pneumatològic* que la fet tota santa ("plena de gràcia") per a obrar en sintonia amb el seu Fill.

És doncs l'acció de l'Esperit (comunicat pels mèrits del Crist) que fa a Maria Verge, Mare, associada, tota santa, glorificada... És la Verge fidel que rep el Verb sota l'acció de l'Esperit i es converteix en la Mare més fecunda, Mare de Déu i nostra:

²⁰ SANT IRENEU, *Adv. Haer.* III, 22,4: PG 7, 959A (citats en LG 56).

Aquesta línia pneumatològica és eminentment cristològica i també eclesiològica. La comunitat eclesial del Cenacle s'aplegà "unànimement en oració amb Maria la Mare de Jesús" (Act 1,14) per a preparar la vinguda de l'Esperit Sant.

C) Línia eclesiològica

Maria, en cada gràcia rebuda del Senyor, és "Tipus" o figura de l'Església, sobre tot "en la línia de la fe, de l'amor i de la perfecta unió amb el Crist" (LG 63). Aquest títol donat a Maria pels Sant Pares indica exemplaritat, personificació, instrument envers l'Església.²¹

La línia eclesiològica de la doctrina mariana es concreta principalment en els dos títols de verge i de mare, puix que Maria és "exemplar superior i únic tant de verge com de mare" (LG 63). L'Església és fidel a Crist Espòs (Església verge) per a esdevenir, sota l'acció de l'Esperit Sant, mare fecunda (Església mare). Maria és Tipus de l'Església fidel a la Paraula i a l'Esperit Sant, Mare fecunda que transmet el Verb al món.

L'Església, en tota la seva obra apostòlica, imita la fidelitat de Maria a la Paraula i a l'Esperit Sant, segons els designis salvífics del Pare. No és concebible una eclesiologia que no prengui Maria com a Tipus de l'Església esposa, verge i mare. "L'Església, contemplant i imitant la seva santedat i amor profunds, i complint fidelment la voluntat del Pare, per la Paraula de Déu fidelment acollida esdevé també ella mare, per tal com per la predicació i el baptisme engendra a una vida nova els fills concebuts per obra de l'Esperit Sant i nascuts de Déu" (LG 64).

Una Església missionera cal que imiti la fe contemplativa de Maria (Lc 2,19-51), que la portarà a associar-se al sacrifici redemptor del Crist (Jn 19,25-27). Solament així l'Església serà transparència ("sagrament") del "misteri" del Crist, "amagat" fins a l'encarnació, però ara ja "manifestat" per a tots els pobles mitjançant la vida i l'acció apostòlica de l'Església (cfr. Ef 3,3-10). Una Església missionera és una Església que es compromet a viure amb totes les conseqüències la fe en el Crist, "amb Maria i com Maria, la seva Mare i el seu model" (Encíclica *Redemptoris Missio* 92).

²¹ Cfr. SANT AMBRÒS, *Expos.* Lc 2,7: PL 15, 1555.

IV. FE PREGADA:

He procurat resumir la fe de l'Església envers Maria, començant per la Paraula de Déu i la predicació apostòlica, i continuant amb l'anàlisi dels documents eclesials del concili i del postconcili, també en les expressions del culte i de la devoció: "lex orandi, lex credenti". Però hi ha quelcom més, quan es tracta de la fe del poble.

Maria és Mare "Verge", que pertany exclusivament al seu fill, Jesucrist (la Paraula personal del Pare, feta carn), Per això és la Verge "oient", que obeeix ("ob-audire), creient, contemplativa, serventa.

La relació personal i comunitària amb el Senyor, es concreta en la contemplació de la Paraula, seguint l'exemple de Maria que meditava en el seu cor. Maria és model de l'Església de la Paraula. El Papa Benet XVI ho explica així en l'exhortació apostòlica *Verbum Domini*: "Podem suggerir una analogia: així com el Verb de Déu s'ha fet home per obra de l'Esperit Sant en el si de la Mare de Déu, també la Sagrada Escriptura neix del si de l'Església per obra del mateix Esperit" (n.19). "Verge a l'escolta, viu en plena sintonia amb la Paraula divina i conserva en el seu cor els esdeveniments del seu Fill, component-los com en un únic mosaic (cf. Lc 2,19.51)... Ella és la figura de l'Església a l'escolta de la Paraula de Déu, que en ella es fa carn" (n.27). "El lligam intrínsec entre Paraula i fe mostra que l'hermenèutica autèntica de la Bíblia només és possible en la fe eclesial, que té el seu paradigma en el si de Maria" (n.29). "Maria és feliç perquè té fe, perquè ha cregut, i en aquesta fe ha acollit en el seu si mateix el Verb de Déu per a lliurar-lo al món. L'alegria que rep de la Paraula es pot estendre ara a tots els qui, en la fe, es deixen transformar per la Paraula de Déu" (n.124).²²

La fe pregada troba una concretització peculiar en relació amb els santuaris marians. Les nostres reflexions sobre la fe catòlica envers la Mare de Déu no poden quedar en un nivell teòric. Si hi ha una "presència activa i materna de Maria", com afirmava sovint Joan Pau II en l'encíclica *Redemptoris Mater*

²²La pregària cristiana es resumeix en la quarta part del CEC: en relació amb la pregària del Crist (2599 i 2605), la pregària i intercessió de Maria (2617-2619 i 2622), la pregària de l'Església a Maria (2673-2679 i 2682), en relació amb l'Eucaristia (2837), santedat (2853), "amén"- "fiat" (2865).

(RMa 1, 48), aquesta presència deixa unes petjades, tot i essent humanament pobres com són els signes eclesials.²³

Una Església particular o una comunitat eclesial no pot perdre la "memòria" històrica que és ensems història de gràcia i història sociocultural. Maria és sempre la "memòria" evangèlica de l'Església. El santuari marià ha estat instrument de gràcia i de progrés en un poble i en una Església particular. Els sants i santes que han sortit d'aquestes contrades són un fruit de la fe mariana de l'Església en unes circumstàncies geogràfiques, sociològiques, culturals i històriques.²⁴

Un santuari marià significa que la fe ha arribat al cor d'un poble, mitjançant una presència materna de la Mare de Jesús. Si el poble creient ha volgut ser fidel a l'encàrrec de Jesús ("aquí tens la teva mare": Jn 19,27), és per escoltar novament les paraules de la seva Mare i nostra quan va dir a les noces de Canà: "feu tot allò que ell us digui" (Jn 2,5). Són els "petits" els que comprenen i viuen millor les paraules del Senyor (cfr. Mt 11,25). En un santuari marià, els creients experimenten l'amor matern i misericordiós de Maria.

Una comunitat eclesial ha fet un camí de escolta de la Paraula (com Maria), de participació en el misteri redemptor celebrat a l'Eucaristia (amb Maria al peu de la creu) i de construcció de la família eclesial en la caritat fraterna (com Maria a la visitació i a Canà). En la història d'un santuari, Maria ha estat transparència del misteri del Crist (Déu, home i Salvador). La funció materna de Maria ha estat la d'acompanyar, estimar, ajudar, escoltar, intercedir...

²³ Prenc algunes idees dels meus estudis: *La devoció a la Mare de Déu en els santuaris marians*: Montserrat, Butlletí del Santuari (1984) 6-10; *Los santuarios marianos: "memoria" celebrativa de la Iglesia*, Estudios Marianos 63 (1997) 219-253; *El culto a la Virgen en los santuarios marianos de América Latina, a la luz de los documentos del CELAM: PAMI, De cultu mariano saeculo XX, a concilio Vaticano II usque ad nostros dies* (Città Vaticano, PAMI, 1998) 191-214.

²⁴ Sants lleidatans del nostre context històric (segles XIX-XX): *Ven. Mare Esperança González i Puig* (1823-1885): Arrels cristianes, o.c., IV 285-290; *Sta. Teresa Jornet i Ibars* (1843-1897), Aytona i València, Germanetes dels ancians Desemparats: Arrels cristianes, IV, 291ss; *Beat Francesc Palau i Quer* (1811-1872): Arrels cristianes, IV, 365ss. Cal afegir el nostre màrtir *Beat Francesc Castelló i Aleu* (Arrels cristianes, IV, 299-304), amb el nostre bisbe màrtir *Salvi Huix Miralpeix*, entre altres màrtirs ja aprovats per la beatificació.

Els valors populars sembrats per un santuari marià seran difícils d'esborrar, perquè esdevenen potència de renovament personal, comunitari i social.²⁵

Molt més importants que les nostres reflexions intel·lectuals són les actituds senzilles de fe profunda del poble fidel aplegat en un santuari marià. Una mirada senzilla, una pregària confiada, un apropar-se amb confiança... potser són una expressió més valuosa que un tractat de mariologia. Aquestes expressions populars, quan són autènticament marianes, són també eucarístiques, i porten també a la caritat i a la missió.²⁶

L'església és sempre pelegrina i en el seu camí Maria "resplendeix com una senyera ferma i de consol per al Poble de Déu en marxa" (LG 68). En els signes externs d'imatges i de costums els podem interpretar com esdeveniments de gràcia durant la història passada. La "memòria" històrica d'un santuari ens Ajuda a pregar i estimar, per a construir la "comunió" eclesial segons el manament de l'amor i segons el model de la vida trinitària, amb el compromís de construir la comunitat eclesial i humana compartint els bens com a família de fills de Déu i germans en Crist.

Els títols marians que recordem en un santuari marià, ens presenten a Maria com "la primera dels creients" (RMa 28). Amb ella fem el mateix camí de la fe, meditant la Paraula en el nostre cor, també amb fòrmules senzilles com el rosari i profunditzant els continguts de la fe amb una catequesi adient.²⁷

²⁵ Un resum doctrinal sobre el significat d'un santuari marià, el podem trobar en una homilia de Joan Pau II en el santuari de Zapopan (Mèxic): *Insegnamenti* (1979) II, 287-292. Aquest text tingué molta repercussió al document de Puebla nn. 283, 297, 452, 454, 463. He fet unes reflexions sobre aquest tema: *Dimensión misionera de la piedad mariana popular*: Euntes Docete 35 (1982) 431-448.

²⁶ Fa anys, quan vaig entrar en un santuari marià (Ocotlán, Mèxic), em va impressionar l'actitud d'una mare amb el seu fillet mut, i vaig escriure: "Jo no sé comprendre – els sentiments d'una mare que pateix – Després la vaig veure vora l'imatge de la Mare de Déu - De Mare a mare sí que s'entendran" (*Retalls de vida*, Barcelona, Claret, 1981, *El nen mut*, n.73).

²⁷ Anoto estudis actuals sobre els santuaris marians: Santuaris marians de tot el món: *Maria*, Paris, Beauchesne, t. IV-V. Sobre els santuaris d'Amèrica Llatina: CELAM, *Nuestra Señora de América Latina*, Bogotá 1988. Santuaris espanyols: *María en los pueblos de España, Santuarios marianos*, Madrid, Encuentro Edic. 1988ss. Santuaris de Catalunya: *Guía para visitar los santuarios marianos de Cataluña*, Madrid, Encuentro Edic. 1988, vol I.

CLOENDA: UNA PROPOSTA PER L'ANY DE LA FE

L'Any de la Fe por arribar a ser per a nosaltres una mena de tornar a la llar familiar, on ens espera la Mare de Jesús i nostra, per a construir una llar més espaiosa on tots se sentin germans, sense distinció de races, cultures i pobles deferents, perquè tenim una mateixa mar, "Maria de Nazaret".

En el moment d'anunciar la celebració d'un Any de la Fe (11 octubre 2011), el Sant Pare Benet XVI, en la seva Lletre Apostòlica *Porta Fidei*, ens diu: "Per la fe, Maria va acollir la paraula de l'Àngel i va creure en l'anunci que seria la Mare de Déu en obediència del seu lliurament (cf. Lc 1,38)... Amb la mateixa fe va seguir el Senyor en la seva predicació i va romandre amb ell fins al Calvari (cf. Jn 19,25-27). Amb fe, Maria va assaborir els fruits de la resurrecció de Jesús i, guardant tots els records en el seu cor (cf. Lc 2,19.51), els va transmetre als Dotze, reunits amb ella al Cenacle per a rebre l'Esperit Sant (cf. Ac 1,14; 2,1-4)" (n.13). "Confiem a la Mare de Déu, proclamada «feliç perquè ha cregut» (Lc 1,45), aquest temps de gràcia" (n.15).

Voldria fer una proposta: Deixar entrar més la Mare de Déu i nostra en el camí (personal, familiar i comunitari) de *la fe professada, celebrada, viscuda i pregada*, per a construir la nostra història.

Maria és Mare, model, mitjancera, intercessora, mestra, deixeblla. La seva presència és activa i materna, amb una "influència salvífica" (LG 60). Ella és "Estel de la nova evangelització... aurora lluminosa i guia segura del nostre camí" (Joan Pau II, *Novo Millennio Ineunte*, n,58).

Amb ella serà més fàcil comprendre que la fe és adhesió a la persona del Crist, trobada i relació. És pensar com Jesús, modelats per la seva paraula vivent. No dubtar del seu amor, no sentir-se mai sols. És "coneixement del Crist viscut personalment" (Joan Pau II, *Veritatis Splendor*, n.88).

Maria és "model de fe viscuda" (Joan Pau II, *Tertio Millennio Adveniente*, n.43). La nostra "espiritualitat mariana" consisteix en "imitar la seva vida de fe" (*Redemptoris Mater*, n.48). "Obeir (ob-audire) en la fe és sotmetre's lliurement a la paraula escoltada, perquè la seva veritat és garantida per Déu que és la mateixa Veritat... La Mare de Déu n'és la realització més perfecta" (*Catecisme de l'Església Catòlica*, n.144; cfr. Nn.145-149)

Celebrem 150 anys d'una presència especial de la Mare de Déu en la nostra comunitat eclesial de Lleida, la Verge Blanca de l'Acadèmia. Ella ja era present en tota la nostra història passada, des de els inicis de la fe, potser amb la predicació de St. Pau i St. Jaume. És una història de gràcia, història del nostre "Magnificat" amb Maria (quan portava Jesús infant en el seu si), que es converteix avui en una "eucaristia" o "acció de gràcies" com la pregària joiosa i trinitària del Senyor: "Aquella mateixa hora (Jesús) s'omplí de joia en l'Esperit Sant, i digué: Us dono gràcies, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu amagat aquestes coses als savis i prudents i les heu revelades als petits. Sí, Pare, perquè així us ha plagut a vós" (Lc 10,21).

Celebrem els 150 anys del nostre santuari (1812-2012) i també l'Any de la Fe (2012-2013), com també els 50 anys del concili Vaticà II. Volem que la nostra fe, personal i comunitària, sigui autènticament professada, anunciada, celebrada, viscuda i pregada, per part de tots els que vivim en la mateixa llar familiar i mariana.

Faig meves les paraules de Mn. Escolà, publicades en els Anals de l'any 1871, quan es va inaugurar l'edifici i l'Oratori, al novembre de 1871, desè any de l'Acadèmia, que em semblen molt actuals: "Des del seu tron serà Ella l'estel que ens guïï, el sol que ens il·lumini i l'abundant deu de gràcies que regui les nostres ànimes i que les inundi... I per això en el seu nou tron serà Maria el centre de tots els nostres sospirs... la reina dels nostres cors".²⁸

²⁸ Anals, any 10, Lleida 1871, pàg.3-6. Vegeu: *Goigs de la Mare de Déu de l'Acadèmia*, premiats en el certamen de 1996 (Jordi Miquel Benavent): "De Jessè florida branca – ran del Segre, en bell esclat: - Ajudeu-nos, Verge Blanca – guia i llum de la Ciutat".